

PÅ VÄG

TILL ARBETSMARKNADEN OCH TILL NYA ARBETSSÄTT

EN BESKRIVNING AV PROJEKT PÅ VÄG | STRÖMSUND JANUARI 2014

Strömsunds
Kommun
Stræjmien tjielte

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
BAKGRUND OCH RESULTAT	4
RESULTAT	6
KARTLÄGGNING, STÖD OCH GRUPPVERKSAMHET	7
VIKTIGA FÖRUTSÄTTNINGAR OCH ARBETSMETODER	9
SAMARBETE MED OFFENTLIGA AKTÖRER	11
SAMARBETE MED ARBETSGIVARE	11
STUDIER	12
SAMMANFATTNING – REFLEKTIONER	13
FRAMGÅNGSFAKTORER	14
VIDAREUTVECKLA	15
KONTAKTLISTA	16
FÖRTECKNING BILAGOR	17
KÄLLOR	17

PROJEKT PÅ VÄG, STRÖMSUND JANUARI 2014, VERSION I

Rapporten grundar sig på statistik och annat skriftligt material som projektets medarbetare tagit fram samt intervjuer med medarbetare och deltagare.

Förord

ATT MÅNGA UNGA MÄNNISKOR OCH PERSONER MED UTLÄNDSK BAKGRUND har det extra besvärligt att ta sig in på arbetsmarknaden är välkänt. Både enskilda arbetsförmedlare och rapporter från olika håll vittnar dessutom om att läget förvärrats på senare år. Bland annat har kraven från arbetsgivarna ökat, det är svårt att få ett fast jobb om man inte har studerat. Paradoxalt nog ökar samtidigt avhoppet från gymnasieskolan, och allt fler ställs utanför. Enligt siffror från 2012 har cirka åtta procent av ungdomarna i Sverige mellan 15 och 24 år varken jobb eller studieplats. När det gäller utrikesfödda i arbetsför ålder är läget ännu allvarligare, många av dem kommer aldrig i närheten av arbetsmarknaden. Nio år efter ankomsten till Sverige har 25 procent inte ens fått ett första arbete.¹

För att motverka detta har Strömsunds kommun de senaste tio åren arbetat på olika vis och i olika projekt för att hitta nya lösningar och arbetsmetoder. Projekt Mångfald, Samverkanshuset och Arbetskraftskoordinator är några exempel. Projekt På Väg som påbörjades i augusti 2011 och som avslutas i mars 2014 har riktat in sig på att stötta ungdomar 16–29 år och utrikesfödda upp till 54 år. Målet var att hjälpa 120 personer, och nu när vi går in i slutfasen kan vi konstatera att vi uppfyllt det målet med god marginal eftersom vi haft 192 personer inskrivna. När det gäller effektmålen ser det ut som vi når nästan ända fram, 68 procent av deltagarna har i skrivande stund fått jobb, praktik eller börjat studera. Målet var 70 procent.

Som vi ser det underskattade vi i början av projektet omfattningen av problematiken som många av deltagarna har. Av ungdomarna har 44 procent problem med sin psykiska och fysiska hälsa, vilket i allra högsta grad påverkar deras möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden. Det handlar om sammanlagt 70 ungdomar som bland annat har psykisk ohälsa och/eller psykosocial problematik, missbruk och olika funktionsnedsättningar. Många av dem har också ett svagt socialt nätverk och låg utbildningsnivå. Ungdomarnas situation har upptäckts eftersom de fått mer individuellt stöd än de utrikesfödda. Sannolikt är dock inte problemen mindre i den gruppen. För många av de utrikesfödda är bristen på kunskaper i det svenska språket och diskriminering i samhället också stora hinder när det gäller att ta plats på arbetsmarknaden.²

Den här rapporten kan ses som en första version av projektets slutrapport med både fakta och reflektioner. Vi hoppas att den kan bli ett underlag i det pågående förändringsarbetet och att det bästa från vår arbetsmetod tas till vara och användas i den ordinarie verksamheten. Vi hoppas också att våra insikter om brister i systemet kan följas upp så att fler ungdomar, kvinnor och män tar sig ut på arbetsmarknaden snabbare.

Kortfattat handlar vår arbetsmetod om att ha tid och tålamod att se hela människan – allt som påverkar personens förmåga att få arbete eller börja studera. De andra två viktiga bitarna är samsyn och samverkan mellan olika aktörer. Nyckeln till framgång är när personalen på kommunen, landstinget, försäkringskassan och arbetsförmedlingen drar åt samma håll. Samma sak säger en färsk statlig utredning som granskat läget för landets ungdomar. Enligt den måste befintliga aktörer i samhället bli bättre på samverkan – över hela Sverige. ”Det krävs ett starkt och stabilt stöd för att underlätta för dessa unga på deras väg tillbaka till utbildning eller för att kunna ta steget in på arbetsmarknaden.”³ Det skriver vi under på.

STRÖMSUND JANUARI 2014

Rut Sannemo, projektledare

Bakgrund och resultat

När ansökan till projekt På Väg skrevs för tre år sedan hade Strömsunds kommun länets högsta ungdomsarbetslöshet och 12,5 miljoner kronor betalades ut i försörjningsstöd. Sedan dess har behovet av bistånd i samhället stigit. För Strömsunds del innebär det att 864 invånare fick totalt 15,8 miljoner kronor i stöd under 2012. Majoriteten av bidragstagarna var svenskfödda (2012 var 307 personer svenskfödda och 246 utrikesfödda). ⁴

Eftersom många av ungdomarna fortfarande bor hemma finns det ingen specifik statistik för just projektets målgrupp, 16–29 år. Däremot finns det uppgifter som säger att 16 procent av ungdomarna i åldern 18–24 år någon gång under året fått ekonomiskt bistånd. Bland ungdomar i åldern 16–24 år med eget hushåll har behovet av bistånd minskat de senaste åren. År 2010 var det i snitt 51 unga hushåll i kommunen som fick stöd varje månad, 2013 var det 38 stycken. På så här kort tid går det förstås inte att säkert säga att det är tack vare projektet, det är svårt att se snabba vinster på den här typen av insatser. Däremot är det värt att poängtera att många kommuner och landsting nu har börjat arbeta efter principen ”det kostar att investera i människor, men det kostar mer att inte göra det”. Sveriges kommuner och landsting, SKL, har sammanställt flera goda exempel på hur det lönar sig med förebyggande arbete. I rapporten ”Smart ekonomi”, lyfter man bland annat fram lyckade satsningar på utbildning för utrikesfödda kvinnor och sommarskola för ungdomar som riskerar att gå ut nian utan fullständiga betyg. ⁵

Om en 24-årig strömsundsbo utan barn som har försörjningsstöd istället får en anställning kan kommunens kostnad minska med minst 105 000 kronor per år. Det är dock lågt räknat, i den siffran ingår inte bidrag till medicin, läkarbesök och andra oväntade utgifter.

Om en 52-åring med två tonåringar börjar arbeta kan kommunen vinna minst 155 000 kronor per år.

För samhället i stort är vinsten sannolikt ännu större om man antar att personerna mår bättre och inte behöver söka vård för ohälsa i samma utsträckning. Forskning visar också att barn ärver sina föräldrars beteende, så här blir det ytterligare en positiv effekt när en förälder kan försörja sig och sina barn och vara en god förebild.

Projekt På Väg har haft två målgrupper, utrikesfödda som inte fyllt 55 år och unga vuxna. Ungdomarna kan delas in i två grupper, dels arbetslösa ungdomar i åldern 18–29 år som inte studerar, dels 16–20-åringar som inte sökt eller hoppat av gymnasiet.

Vi i projektet har erbjudit deltagarna individuellt stöd och två typer av gruppverksamhet. Sammanlagt har vi haft 18 grupper med träffar fem dagar i veckan under fyra veckors tid, tio grupper för de utrikesfödda och åtta grupper för ungdomarna. Uppföljningen har sett lite olika ut och under vissa perioder har vi också haft ”drop in verksamhet”, efter det att gruppen slutat. Enkäten som 127 av deltagarna fyllde i när de slutade gav projektet ett högt betyg. Deltagarna upplevde att de fått mycket bra stöd och vägledning, i snitt 9,2 på en skala från ett till tio. De upplevde dessutom att de fått bättre hälsa, mer framtidstro och en meningsfullare vardag.

FAKTARUTA – Projekt På Väg

Projektägare: Strömsunds kommun

Finansiering: Strömsunds kommun och Europeiska socialfonden

Projektid: Augusti 2011–mars 2014

Antal anställda: Åtta personer (varav flera deltider)

Lokal: Elevhemmet Sörgård i Strömsund

Hemsida: www.stromsund.se/11470.html

Målgrupp: Unga vuxna 16–29 år och utrikesfödda 18–54 år. Personerna ska ha varit arbetsökande i över tre månader, alternativt ha en funktionsnedsättning eller vara beroende av försörjningsstöd. (För ungdomar mellan 16 och 20 år gäller även det kommunala informationsansvaret, och de har erbjudits plats i På Väg om de inte studerat.)

Mål antal deltagare: Minst 120 personer under projektiden

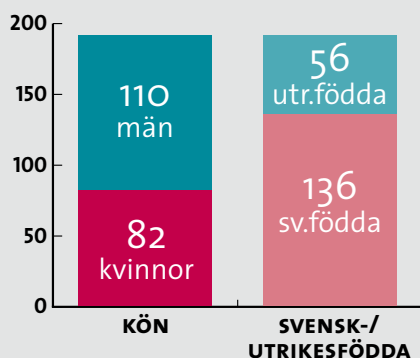
Resultat 2013-12-31: 192 personer

Mål: Att deltagarna ska komma i arbete eller närma sig arbetsmarknaden utifrån sina egna förutsättningar

Effektmål: 70 procent av deltagarna ska ha börjat praktisera, arbeta eller studera

Resultat 2013-12-31: 68 procent

Deltagare i projektet
(192 personer)

Gruppverksamhet

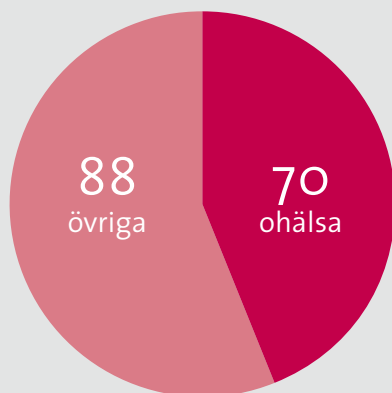
GPS-grupper – utrikesfödda

10 grupper med totalt 51 deltagare

Coman!dot – ungdomar

8 grupper med totalt 50 deltagare

Ohälsa bland ungdomarna (70 av 158 unga)

70 unga kvinnor och män av totalt 158 personer har diagnoser, utredningar på gång/pågående, psykisk och/eller fysisk ohälsa. Av dessa kan man särskilja:

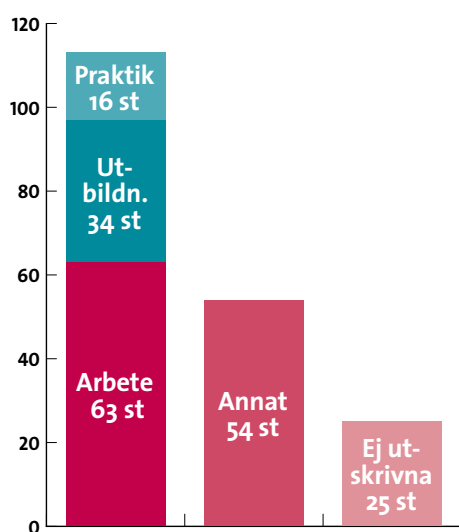
30 personer har psykisk ohälsa och/eller psykosocial problematik.

40 personer har olika kombinationer av psykisk och fysisk ohälsa, missbruk, diagnoser, inlärningssvårigheter.

Övriga 88 personer har inte visat några tecken på ohälsa.

Resultat 2011-08-01–2013-12-31

192 deltagare varav 167 utskrivna i följande:

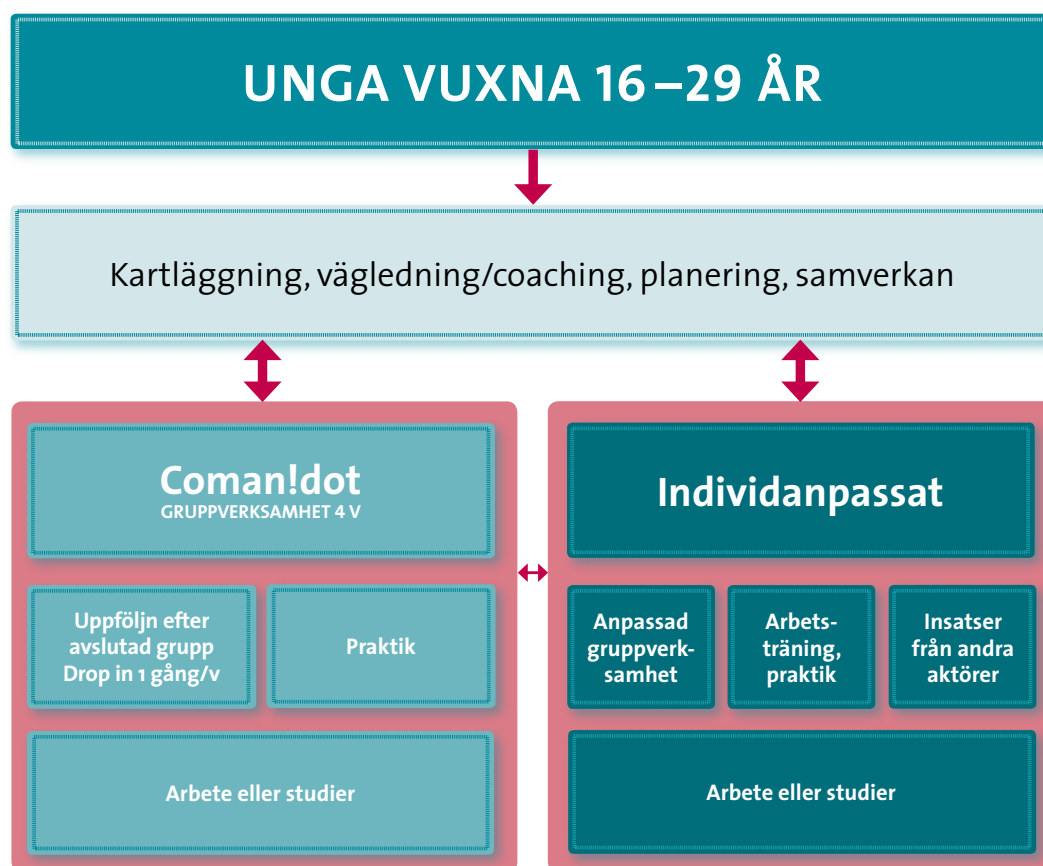
Fotnot: När det gäller gruppen "annat" är det en mängd olika orsaker som gör att personen slutat i projektet. Det beror bland annat på flytt, föräldraledighet och sjukdom/ohälsa. En del deltagare har också valt att söka arbete själv eller via arbetsförmedlingen och några får stöd av andra aktörer, exempelvis gymnasieskolan, landstinget och privata coachingföretag. Några personer har vi skrivit ut eftersom vi inte kunnat erbjuda något mer och några har vi trots upprepade försök inte fått tag på.

Eftersom projektet är i slutfasen är det fortfarande 25 deltagare inskrivna, några av dem är på gång ut i arbetslivet och några av dem kommer att behöva fortsatt stöd av olika aktörer.

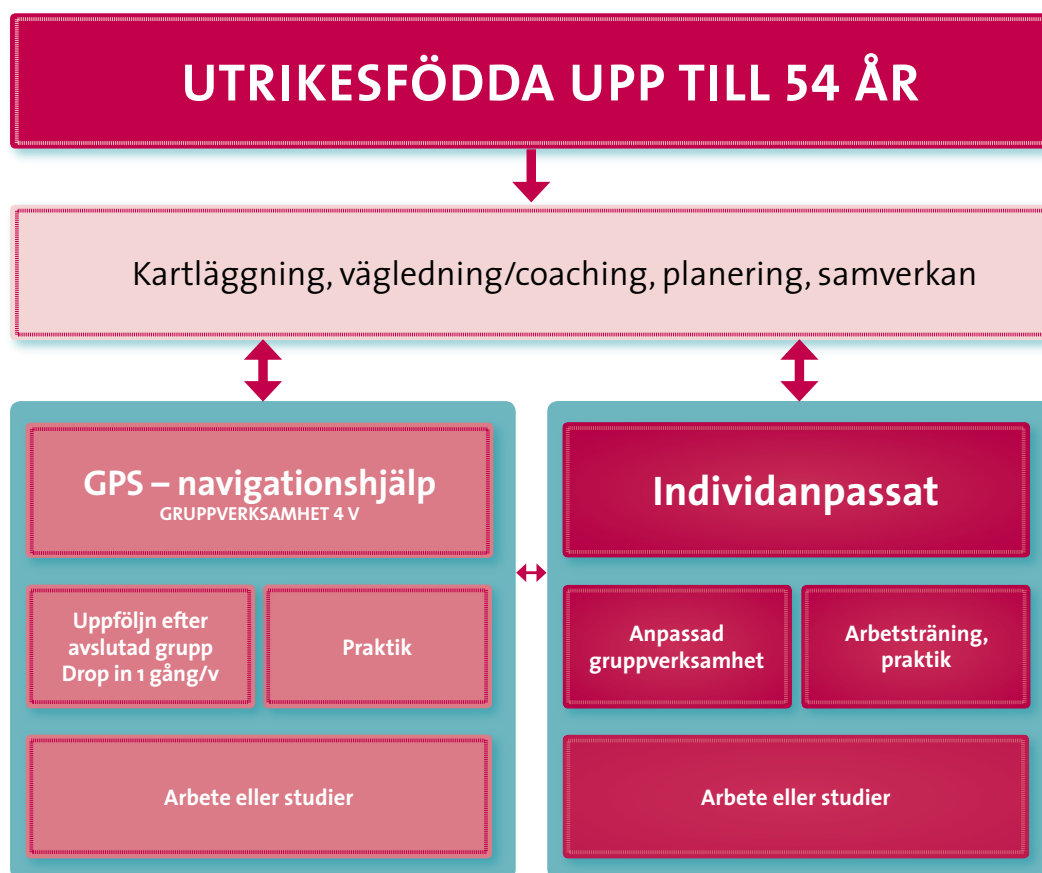
Kartläggning, stöd och gruppverksamhet

Det har varit frivilligt att delta i projektet och personerna hänvisades till oss av sin handläggare på arbetsförmedlingen, via socialtjänsten eller via skolan (exempelvis via mentorer eller studie- och yrkesvägledare). Det har också varit självklart med återkoppling till respektive handläggare när deltagare exempelvis valt att inte komma eller hoppa av.

Under projekttiden prövade vi olika aktiviteter för våra målgrupper. Skisserna här intill visar en arbetsmodell som vi tycker fungerat bra. Alla deltagare har haft en huvudansvarig kontaktperson bland personalen. Samtliga har också haft en handlingsplan med mål på kort och långt sikt (*se bilaga 1*). Vid första mötet påbörjades en kartläggning av deltagarens kunskapsnivå, behov, intressen och så vidare. Kartläggningarna visade också att en del deltagare behövde stöd från andra aktörer, och i vissa fall en utredning för att bekräfta en misstänkt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (som exempelvis ADHD). Nära nog hälften av projektets deltagare var med i någon av grupperna. Alla fick också individuellt stöd, men i varierande omfattning.

GRUPPVERKSAMHETEN FÖR UNGDOMAR, COMAN!DOT är en utveckling av en verksamhet som bedrevs i projektet Samverkanshuset. Grupperna har mestadels haft två projektmedarbetare som ledare och träffarna har skett på förmiddagarna, det har varit en fördel eftersom många av ungdomarna behöver hjälp att komma upp på morgonen och få rutiner när det gäller mat och sömn. Av just den anledningen började gruppträffarna med en gemensam frukost. De första gångerna handlade träffarna om att lära känna varandra, sätta upp gemensamma regler och skapa en bra stämning i gruppen. Sedan fortsatte det med aktiviteter med mer fokus på arbetsmarknadskunskap, exempelvis har deltagarna fått skriva sitt eget cv och göra studiebesök på arbetsplatser och skolor. Information om rättigheter och skyldigheter i arbetslivet har varvats med diskussioner och gruppövningar för att stärka självförtroendet och skapa insikter om olika värderingar.

GRUPPVERKSAMHETEN FÖR UTRIKESFÖDDA, GPS, har haft ett liknande upplägg med tillägget allmän samhällsinformation och diskussioner om kulturella skillnader. Träffarna har också varit en viktig mötesplats för att få prata vardagssvenska. För att deltagarna skulle kunna stötta varandra och diskutera frågor på sitt modersmål strävade vi efter att minst två personer i varje grupp talade samma språk. För att kommunicera ännu bättre fanns det hjälpmedel som bilder, lexikon, olika dataprogram och ibland telefontolk. Övningar och diskussioner om jämställdhet har också varit ett ständigt återkommande inslag i både Coman!dot och GPS-grupperna, målet har bland annat varit att ge deltagarna chansen att välja efter intresse och inte fastna i tankebanor om ”manliga och kvinnliga” yrken.

HUR MYCKET INDIVIDUELLT STÖD deltagarna i de båda målgrupperna behövt och fått har varierat. För någon har det till exempel räckt med ett par samtal och tips om en tänkbar arbetsgivare, för andra har det handlat om komma igång och läsa in teorin till körkortsutbildningen. Ett 40-tal personer har varit inskrivna i projektet under en lång tid och haft ett omfattande behov av stöd – här har det handlat om alltifrån väckning på morgonen till akuta och planerade sjukhusbesök. För dem har tiden i projektet varit en del av en lång process mot bättre hälsa och ett fungerande vardagsliv – en förutsättning för att närma sig arbetslivet. Alla deltagare har haft en kontaktperson i projektet, men de har hela tiden fått stöd från de övriga medarbetarna också. Tack vare vårt nära samarbete har alla medarbetare haft kännedom om alla deltagarna – och organisationen har blivit mindre sårbar och mer flexibel. Dessutom har våra olika kompetenser kunnat tas tillvara på ett bra sätt när vi har haft ständiga dialoger med varandra och med deltagarna. Vi har också haft kontinuerlig kontakt med deltagarnas andra handläggare på socialtjänsten och arbetsförmedlingen, när grupperna avslutats har vi exempelvis haft flerpartssamtal med handläggare och deltagare för att stämma av och vid behov sätta nya mål.

Viktiga förutsättningar och arbetsmetoder

Personal

Människorna bakom projektet är den viktigaste grundpelaren. Vi som arbetat i projekt På Väg har en bred erfarenhet av den här typen av problematik och kommer från olika verksamheter och yrken. Arbetsgruppen har bestått av åtta medarbetare från socialtjänsten, arbetsförmedlingen och framtids- och utvecklingsförvaltningen. Vi har bland annat erfarenhet av studie- och yrkesvägledning, arbetsterapi, missbruksvård, rehabilitering samt arbete med ensamkommande flyktingbarn och individ- och familjeomsorgsfrågor. Allas kunskaper har varit betydelsefulla, men satsningen på en arbetsterapeut har gjort det lättare att möta den relativt stora gruppen deltagare med funktionsnedsättningar.

En gång i veckan har vi haft möte och stämt av hur de olika gruppverksamheterna fungerar och hur de gått för de olika deltagarna. På mötena har vi diskuterat problem och möjliga lösningar. Det har också varit bra tillfällen att ta upp annan personalinformation.

Deltagare

I vår projektansökan låg tyngdpunkten på problemet med den höga ungdomsarbetslösheten och det återspeglas också i det faktiska projektarbetet. Men även andra handläggares inställning och olika aktörers regelverk, aktiviteter och erbjudanden har förstås påverkat vilka som kommit till oss i projektet. Sammanlagt har 83 procent av deltagarna, 158 personer, varit mellan 16 och 29 år. Totalt 22 personer har hört till båda grupperna eftersom de både är unga och utrikesfödda.

Svenska unga kvinnor	51 st	Svenska unga män	85 st
Unga utrikes kvinnor	11 st	Unga utrikes män	11 st
Vuxna utrikes kvinnor	20 st	Vuxna utrikes män	14 st

En mycket viktig förutsättning för det praktiska arbetet i projektet var det faktum att merparten av deltagarna skrev under en blankett som hävde sekretessen gentemot andra aktörer (samtycke till informationsutbyte). Som projektmedarbetare har det varit möjligt att informera och diskutera lösningar med exempelvis deltagarnas lärare, läkare eller handläggare på arbetsförmedlingen. Blanketten, ”samtycke för informationsutbyte” översattes till thailändska, persiska och uzbekiska (*se bilaga 2*).

Eftersom deltagarnas bakgrund, behov, intressen och så vidare kartlades och dokumenterades kunde vi delvis anpassa aktiviteter och information för dem med särskilda behov (exempelvis personer med aspergers syndrom, dyslexi, hörselnedsättning eller social fobi).

Grundsyn och helhetssyn

I projektets arbetsgrupp har det funnits en gemensam grundsyn och samsyn – en tro på människans förmåga att gå vidare och utvecklas. Vi har valt att se möjligheter istället för hinder. I mötet med våra deltagare har vi haft ett utforskande förhållningssätt, det vill säga, vi har valt att fråga ”berätta vidare” ”varför?” en gång extra för att få fram hela bilden. Helhetssynen har genomsyrat allt vårt arbete. Vi har jobbat för att bygga ett förtroende och för att se hela människan – bakgrund, framtidsdrömmar, fritidsintressen, hälsa, familjesituation och så vidare. På samma vis har samverkan med andra handläggare och olika aktörer varit en viktig del av vår helhetssyn.

Under projekttiden har vi i projektgruppen och styrgruppen haft tre så kallade dialogträffar tillsammans med handläggare från arbetsförmedlingen och socialtjänsten. Träffarna har letts av projektets följeforskare och utvärderare och har varit en mötesplats för att dela kunskap och erfarenheter från projektet. Sakta men säkert har vi bland annat kunnat sprida våra tankar om samsyn och samverkan.

Tid och tålamod

I projektet har det funnits tid och möjlighet att lyssna in deltagarna och vara uthålliga. Vi har kunnat skapa en trygg relation och deltagarna har gett oss förtroende att lotsa dem vidare på vägen till arbetsmarknaden. I snitt har en projektmedarbetare ansvarat för omkring 15–20 deltagare parallellt medan en handläggare i ordinarie verksamhet uppskattningsvis har minst den dubbla mängden klienter.

Projektets organisation har också gjort att det varit lätt att få kontakt med någon av oss medarbetare, måndag till fredag, både per telefon och i lokalen. Det har alltid varit någon på plats för deltagare som behövt ställa en fråga eller prata av sig.

Lokalen

Projektet har haft hemtrevliga lokaler i samma hus som elevhemmet Sörgård i Strömsund. Vi har haft tillgång till två välutrustade grupprum för cirka tio personer, ett mindre samtalsrum, ett fikarum, kök och fyra kontorsrum. Här har alla tagit av sig skorna i hallen och det har funnits möjlighet att ta sig en kopp kaffe och fika tillsammans. Att det är hemtrevligt har bidragit till att skapa trygga, avspända möten och bra relationer.

Utrustning och hjälpmedel

Projektet har haft en egen bil som använts vid exempelvis hembesök, studie- och arbetsplatsbesök, läkarbesök och möten på olika håll. När det uppstått akuta situationer har det varit en stor fördel att inte behöva gå via kommunens ordinarie bokningssystem som kräver framförhållning.

Eftersom de flesta av deltagarna hade en så dålig ekonomi att det hindrade dem från att genomföra sina planer stöttade vi dem genom att låna ut busskort, arbetskläder, studiematerial för körkortet och så vidare. För projektet var det en liten kostnad att exempelvis bjuda en deltagare på lunch i Östersund, men den lilla insatsen innebar att han eller hon kände att det faktiskt var möjligt att åka på mötet med till exempel försäkringskassan.

Förutom medarbetarnas datorer har vi haft en stationär och fem bärbara datorer som använts av deltagarna för bland annat självstudier, kontakt med arbetsgivare, registrering på arbetsförmedlingens sida och CV-skrivande. Datorerna har varit utrustade med olika program som underlättat för deltagarna, Stava Rex (rättstavning), Wordread Plus (talsyntes) och Spellright (rättstavning på engelska). Det har också funnits möjlighet att lyssna till texter med Read Speaker och att översätta texter till andra språk med Google Translate. Vid behov har vi också utnyttjat tolk per telefon.

Projektet har haft ett antal sidor på kommunens hemsida där vi samlat information om projektet och där vi lyft fram några exempel på deltagare som börjat studera och arbeta. På hemsidan har texterna varit på svenska, men vår lilla folder om projektet fanns även på thailändska, persiska, uzbekiska och arabiska.

För deltagare med olika svårigheter i att ta till sig information har vi använt oss av Pictogram⁶, ett hjälpmedel som tagits fram av Specialpedagogiska skolmyndigheten i Umeå. Det består av en mängd svart-vita illustrationer som gör det enklare att förklara och förstå vardag och arbetsliv. Vi har även använt oss av Pictogram i gruppen med utrikesfödda för att bygga på det svenska språket och underlätta kommunikationen. För att stärka drivkraften hos deltagarna och skapa förändring har vi också använt oss av Photovoice⁷, en metod som även den bygger på bilder. Genom att fotografera det som händer i vardagen tydliggörs vad som är viktigt – och oviktigt på skolan, på fritiden, hemma och på praktikplatsen.

Dokumentation

Precis som i ordinarie verksamhet har vi i projektet varit noga med att föra anteckningar och förvarat dem på ett säkert sätt i ett låst arkivskåp. Alla deltagare har haft en egen inskrivningsmapp som vi kallat ”På Väg mapp”, (se bilaga 3). Mappen och övriga dokument har vi samlat i en personlig akt. Kopior av betyg, medicinska utredningar och så vidare har sparats både för dokumentationens skull och för att deltagarna ska ha en säkerhetskopia. Ett annat syfte med dokumentationen har varit att synliggöra deltagarens utvecklingsprocess.

Vi har också fört så kallade daganteckningar - minnesanteckningar från samtal med deltagaren, handläggare, vårdpersonal och så vidare. Vi har noterat datum för mejl, sms och olika möten där deltagaren varit med eller där deltagarens situation har diskuterats. Daganteckningarna har sparats på kommunens nätverk enligt Framtids- och utvecklingsavdelningens plan för arkivering samt Svenska ESF:s rutiner för arkivering.

Samarbete med offentliga aktörer

Många av deltagarna har en mycket komplex bakgrund och livssituation som gör det extra svårt att komma ut i arbetslivet. Projektets grundtanke, att arbeta utifrån en helhetssyn har gjort att vi samarbetat med en mängd olika aktörer för att hitta rätt sorts stöd och rätt lösning för individen. Vi har hjälpt alla deltagare som velat – och som skrivit på samtycke för informationsutbyte (se bilaga 2). En utförligare beskrivning om insatser från de olika aktörerna finns i bilaga 4.

Landstinget

Läkare, sjukgymnast, tandvård.

Psykosociala enheten, hälsocentralen (PSE)

Resursenheten för Vuxenhabilitering (RVH)

Kommunen

Öppenvården/Vuxenenheten, boendestöd, behandlingshem, kontaktperson osv.

Hemtjänsten, stöd vid medicinering.

Socialtjänsten, kontakt med ekonomihandläggare.

Försäkringskassan

Ansökan om aktivitetsersättning mm.

Frivården

Informationsutbyte kring lämplig påföljd efter brott.

Samarbete med arbetsgivare

Projektets samarbete med arbetsgivare grundar sig dels på medarbetarnas personliga kontakter, dels på en uppsökande verksamhet. Vi har byggt upp ett nätverk med arbetsgivare från såväl privata näringslivet som kommun och landsting. Arbetsgivarna har kontaktats i fyra syften:

- Praktikplatser
- Studiebesök
- Arbetsträning
- Rekrytering/Anställning

Fyra arbetsgivare i Strömsunds samhälle har skrivit under en överenskommelse med oss när det gäller arbetsträning. Kommunens eget interna mål om att öka antalet praktikplatser till en plats per tionde anställd har inte fått full effekt ännu, men det har ändå varit ett stöd för oss när vi tagit kontakt med olika arbetsplatser.

Beroende på deltagarens behov och önskemål har kontakterna med arbetsgivarna sett olika ut. Några deltagare har skött det mesta själv, medan andra har behövt mer stöd från oss projektmedarbetare. Deltagarens intressen, kunskaper, önskemål och förutsättningar har styrt vilken arbetsgivare som tillfrågats för arbetsträning och praktik. Innan det första mötet med arbetsgivaren har vi i projektet och deltagaren resonerat om vilken information arbetsgivaren behöver få om exempelvis missbruk och funktionsnedsättning. I nästa steg har vi tillsammans med arbetsgivaren klargjort vad som gäller kring arbetstider, handledning, arbetsuppgifter, säkerhet och så vidare. Under praktiktiden eller arbetsträningen har vi sedan haft täta avstämningar för att tidigt kunna lösa eventuella problem som uppstått. Vi har också haft ett avslutande samtal där vi tillsammans med arbetsgivaren gått igenom vad som fungerat bra och mindre bra – och vilka chanser det finns för ett eventuellt arbete på arbetsplatsen eller organisationen.

Alla praktikanter har också fått ett intyg som kunnat användas i det fortsatta jobbsökandet. För personer som av olika anledningar behöver stöd för att förstå sina arbetsuppgifter och någon form av anpassning av arbetsplatsen har vi använt oss av beprövade och forskarbaserade metoder för observationer, analyser och förslag på lösningar (AMPS och ESI), även kallat arbetsförmågebedömningar. Just det arbetet har genomförts av projektets arbetsterapeut. Här har också de båda metoderna att kommunicera med bilder (Photovoice och Pictogram) som beskrivs tidigare i rapporten varit ett viktigt hjälpmedel för att exempelvis ge tydliga instruktioner till ett visst arbetsmoment. Det kan till exempel handla om att ta fram bilder på verktyg eller redskap som ska användas i en viss ordning, eller vid ett visst klockslag.

För mer detaljer om vårt arbetssätt när det gäller kontakter med arbetsgivare, praktiköverenskommelse, intyg med mera (*se bilagorna 5–11*).

Studier

Deltagare som studerat under tiden de varit inskrivna i På Väg har kunnat utnyttja projektets lokaler och datorer för självstudier i lugn miljö. En fördel har också varit att deltagarna kunnat få hjälp av projektmedarbetare om de behövt hjälp att komma vidare i någon uppgift. Deltagarna har bland annat läst svenska och körkortsteori samt tagit truckkort och röjningskort.

En av projektmedarbetarna har tidigare arbetat som studie- och yrkesvägledare vid kommunens gymnasieskola vilket har varit en stor fördel i projektet. Hon har informerat om olika möjligheter till studier och lån när vi haft gruppverksamhet, och hon har också kunnat vägleda enskilda deltagare som varit intresserade av studier. Projektet har också kontinuerligt arrangerat studiebesök på gymnasieskolor, folkhögskolor och universitet. Ibland har de varit hela grupper som åkt iväg, ibland enstaka deltagare.

Vi har också informerat och motiverat deltagare som haft arbetslivserfarenhet att validera sina kunskaper för att få formella betyg – och öka sina chanser på arbetsmarknaden. Här har vi samarbetat med Hjalmar Strömerskolan.

Sammanfattning – reflektioner

Det är mycket tidskrävande att arbeta med personer som står långt från arbetsmarknaden, men när vi är uthålliga ger det resultat. Vi kan rada upp exempel efter exempel på personer som tillbringat årtal utanför arbetsmarknaden som nu fått en anställning i någon form eller börjat studera. Vi har den unga mannen som efter tio års tid med försörjningsstöd fått rätsida på sin hälsa och nu har en längre tids anställning på en arbetsplats som passar honom som hand i handske. Och så har vi ungdomarna som egentligen inte tänkte sig att vårdyrket var något för dem, men som tog chansen att studera halvtid på vård- och omsorgsprogrammet i kombination med praktik på halvtid. Ytterligare ett gott exempel är kvinnan som äntligen fått en diagnos och börjat förstå varför hon reagerar som hon gör i vissa lägen, och hur hon ska hantera det. Hon har för övrigt fått en fast anställning.

Just nu händer det också mycket annat positivt som kommer att påverka situationen för våra båda målgrupper. Dels är det flera projekt på gång, dels olika organisationsförändringar. Bland annat håller kommunen och Samordningsförbundet på att starta projekt Meka för utrikesfödda personer där fokus ligger på hälsa och samhällsundervisning. Kommunen är också delaktig i det projekt som SKL driver tillsammans med ett antal regioner i landet för att motverka att ungdomar struntar i gymnasiestudier eller hoppar av. På det lokala planet planerar socialtjänsten att utöka antalet boendestödjare och man undersöker möjligheten att starta ett socialpsykiatriskt team. Det är glädjande, liksom det faktum att en arbetsmarknadsenhet håller på att ta form.

Men när det är mycket förändringar är det som alltid viktigt att också stanna upp och ta tillvara de erfarenheter som finns – det gäller att inte tappa bort lärdomarna. Här listar vi de viktigaste av våra framgångsfaktorer i projekt På Väg, och vi hoppas att de kan återanvändas i den ordinarie verksamheten. Vi listar också en rad områden där vi ser möjligheter att vidareutveckla arbetsmetoder och förbättra kommunikationen både mellan personer och mellan organisationer.

Framgångsfaktorer

- Projektpersonalen har olika yrkesbakgrund och har därför kunnat möta upp deltagarnas olika behov på ett bra sätt. För deltagare med funktionsnedsättningar har just arbetsterapeuten spelat en stor roll.
- Samverkan över synliga och osynliga gränser i samhället har varit en mycket viktig del i arbetet. Projektpersonalen representerar socialtjänsten, framtids- och utvecklingsavdelningen och arbetsförmedling och har haft ett nära samarbete. Kommunikationen har varit kontinuerlig, bland annat tack vare veckomöten. En gemensam lokal har också gjort det enkelt att mötas.
- Det har funnits en samsyn bland medarbetarna. Grunden har varit en tro på helheten och att det finns möjligheter för alla människor att utvecklas och ta sig närmare arbetsmarknaden.
- Deltagarna har gett sitt samtycke för att projektpersonalen ska kunna prata om deras situation med andra aktörer (som exempelvis handläggare inom Individ- och familjeomsorgen, läkare och lärare). Det har bland annat inneburit snabbare beslutsvägar och mindre väntan för deltagarna.
- Det har funnits tid att göra en grundlig kartläggning, lyssna in deltagarna och vägleda dem förbi olika hinder.
- Gruppverksamheten har haft en positiv inverkan på deltagarna, bland annat för att de fått reflektera och dela sina erfarenheter med andra som är i en liknande situation.
- Projektet har haft tillgång till en egen bil och kunnat låna ut busskort, arbetskläder med mera. Det har underlättat det praktiska arbetet och samtidigt inneburit att deltagarna kunnat få stöd för att genomföra en praktik, en utredning osv.
- Det har funnits en hemtrevlig lokal som skapar närhet till deltagarna till skillnad från distans och makt som många offentliga lokaler annars signalerar.
- Projektets erfarenheter har kunnat spridas i kommunen via Dialogmöten och via styrgruppen.
- Projektets följeforskare och utvärderare har bidragit med sina kunskaper, dragit paralleller till andra projekt och forskning och fått oss att reflektera över projektarbetet och implementeringen.

Vidareutveckla

- Det behövs en utökad samsyn och kommunikation mellan förvaltningarna och andra aktörer (hemtjänst, boendestöd, primärvård, SFI, arbetsförmedling med flera). Kommunikation är oerhört viktig för att vi inte ska missförstå varandra i onödan och skapa hinder för oss själva och målgruppen. Det finns ett behov av en vardaglig samordning av olika insatser som exempelvis studiebesök och praktikperioder men det finns också ett behov av ett övergripande samverkansavtal för gruppen med komplex problematik.
- I implementeringsarbetet är det viktigt att se över så att inte delar av målgruppen tappas bort. I organisationen kan det vara tydligt att det finns lösningar på sikt, men för den enskilde kan det bli långa väntetider i ovisshet.
- Det finns ett antal personer med olika funktionsnedsättningar som har eget boende trots att de inte klarar av det rent praktiskt. För dem finns det ett stort behov av att hitta en lösning. De hamnar mitt emellan systemet med boendestöd och gruppboende, och har ingen kontaktperson varken i kommunen eller landstinget som har hela bilden klar för sig. Kanske skulle någon form av träningslägenhet vara ett alternativ för dem.
- Projektets framgångsfaktorer pekar på att det behövs en arbetsterapeut för gruppen med personer med funktionsnedsättningar. Det har dock visat sig att det finns i ett glapp i regelverket mellan kommun och landsting när det gäller hjälpmedelsförskrivning. Projektets arbetsterapeut har inte haft möjlighet att skriva ut ens de allra enklaste hjälpmedlen, vilket har hindrat personer från att få hjälpmedel som de är i behov av och har laglig rätt till.
- Antalet personer som diagnostiseras med ADHD och andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har ökat markant i samhället under de senaste åren. Det finns därför ett behov av vidareutbildning inom det området för berörda handläggare, till exempel på arbetsförmedlingen och socialtjänsten.
- Det finns goda möjligheter att öka samarbetet med näringslivet. Det gäller dock att behålla de kontakter som projektet skapat med företagare och offentliga arbetsgivare.
- När det gäller kommunala praktikplatser finns det en utvecklingspotential, verksamhetsmålet har inte nått fram till alla arbetsplatser. Målet behöver förtydligas, ska alla större arbetsplatser ta emot praktikanter löpande eller räcker det att ta emot en praktikant per tionde anställd varje år?
- Det finns ett behov av kommunala sysselsättningsplatser för en bredare grupp än idag. Med andra ord, det behövs en särskilt anpassad daglig verksamhet för personer inom både SoL och LSS.
- Under projektiden har det varit för kort förberedelseid innan en ny gruppverksamhet startat (en vecka från anvisning till kursstart). Särskilt när det ska beställas tolk eller översättas dokument till andra språk behövs en längre startsträcka.
- Frågorna i inskrivningsmappen, ”På Väg mappen” är för svåra att förstå för många i målgruppen.
- Det har varit svårt för ”utomstående” att hitta information om projektet på kommunens hemsida. Det finns också en del att vidareutveckla när det gäller hur informationen presenteras för att målgruppen ska förstå (texter på lättare svenska, översättning till andra språk och så vidare).

Kontaktlista

Projektmedarbetare

Framtids- och utvecklingsförvaltningen

Rut Sannemo, projektledare, 0670-167 94

Elisabeth Andersson, koordinator, 0670-167 46

Jennie Andersson, koordinator (*t.o.m 2014-01-31*)

Susanne Olofsson, koordinator (*vikarie 2012*)

Maja Gahlin, arbetsterapeut, 0670-164 57

Vård- och socialförvaltning

Nancy Kvemo, socialsekreterare, 0670-163 24

Marie Lindqvist, socialsekreterare (*t.o.m 2013-12-08*)

Arbetsförmedlingen

Susanne Hoffman, arbetsförmedlare, (*t.o.m. 2013-07-31*)

Lisa Sjölin, arbetsförmedlare, 010-487 57 09

Elin Andersson, arbetsförmedlare, 010-488 21 36

Projektets styrgrupp

Karin Holmquist, förvaltningschef, Framtid- och utvecklingsförvaltning, 0670-161 86

Birgitta Moen, områdeschef individ- och familjeomsorg, 0670-161 48

Peter Frost, arbetsförmedlingschef, 010-486 32 71

Gudrun Hansson, Kommunstyrelsens ordförande, 0670-161 94

Kate Beck, facklig representant Kommunal, 0670-169 97

Raymond Berglin, representant näringslivet OK/Q8 (*t.o.m. 2013-09-01*)

Övriga aktörer

Vård- och socialförvaltning

Gerdy Nilsson, ekonomihandläggare, 0670-169 37

Anita Rislund, ekonomihandläggare, 0670-163 22

Gunilla Hämborg, boendestödare, 0670-163 37 eller 070-322 07 06

Britt-Inger Lilja, boendestödare, 0670-163 37 eller 070-244 63 04

Laila Söderberg, vuxenheten, 0670-164 28

Försäkringskassan

Charlotte Bergström, handläggare, 010-111 43 08

Landstinget

Psykosociala enheten Strömsunds hälsocentral, Martin Bävergren, psykolog, 0670-165 24

Resursenheten vuxenhabilitering (RVH), teamsekreterare, 063-15 36 42

Enheten för neuropsykiatri (ENP), teamsekreterare, 063-15 41 26

Förteckning bilagor

1. Handlingsplan
2. Samtycke till informationsutbyte
3. På Väg-mappen (inskrivningshandlingar med mera)
4. Samverkan med offentliga aktörer
5. Rutiner praktik och arbetsträning
6. Kommunal praktiköverenskommelse
7. Försäkringsinformation
8. Praktikintyg
9. Informationsbrev till arbetsgivare
10. Assasment of Motor of Process Skills, AMPS
11. Evalution of Social Iteration, ESI

Källor

- ¹ SOU 2013:74 samt IFAU 2007:18
”Ungdomar och invandrades inträde på arbetsmarknaden 1985–2003”
- ² IFAU, rapport 2007:17
”Diskriminering i anställningsprocessen – resultat från en Internetbaserad sökkanal.”
- ³ SOU 2013:74
- ⁴ Uppgifterna om försörjningstödet i Strömsunds kommun är hämtade från SCB och Socialstyrelsens öppna jämförelser.
- ⁵ SKL, ”Smart ekonomi”, länk till mer information:
http://www.skl.se/vi_arbetar_med/jamstallldhet/hallbar-jamstallldhet/jamstallldet-och-ekonomi.
- ⁶ Specialpedagogiska skolmyndigheten Umeå
www.spsm.se och www.pictogram.se
- ⁷ Utbildning i Photovoice finns bland annat på Mittuniversitetet och AV-media i Östersund.

Handlingsplan

Deltagare:

Personal:

Datum:

Långsiktigt mål:			
Mätbara kortsiktiga mål för att nå det långsiktiga målet	Ansvar	Genomfört	Kommentarer

SAMTYCKE TILL INFORMATIONsutbyte

Namn .....

Personnr .....

Adress .....

Samtycket gäller under projekttiden och till dess projektet avrapporteras, dock längst till och med 31 mars 2014.

Jag samtycker till att personalen i projekt På Väg får dela med sig av information om mig för att kunna ge mig hjälp och stöd. Med informationsutbyte menas muntlig och skriftlig information mellan inblandade aktörer och personer som är med i den direkta planeringen av insatser och genomförande av dessa.

Följande resurspersoner och aktörer berörs av samtycket:

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Jag samtycker också till att mina uppgifter får användas för att utvärdera projekt På Vägs insatser. Anlitad följeforskare kommer att följa projektet och sköta utvärderingen.

Återkallelse av detta samtycke kan ske skriftligt eller muntligt av undertecknade deltagaren. Återkallelse sker till den aktör som utfärdat överenskommelsen vilken sedan har skyldighet

.....
Ort och datum.....
Deltagare.....
Personal På Väg

PROJEKT PÅ VÄG

☐ Commandot☐ GPS☐ På väg☐ Info ansvar

Start: _____

Avslut: _____

Förnamn	☐ Man ☐ Kvinna
Efternamn	Personnummer

1. Personuppgifter		
Adress		Telefon
Postnummer och ort		Mobiltelefon
E-post		Folkbokförd
Medborgarskap	Nationalitet	Modersmål

2. Om något händer, vem kontaktar vi då?

Namn och relation	Telefon
Namn och relation	Telefon

3. Utbildningsprogram

Grundskola	Fullföljt ☐ Ja ☐ Nej
Gymnasium/program	Fullföljt ☐ Ja ☐ Nej ☐ Slutbetyg ☐ Samlat betygsdokument
Framtida utbildningsplaner:	
Körkort	☐ Ja ☐ Nej

4. Nyanlända

Kan du läsa/skriva på ditt hemspråk

☐ Ja ☐ Nej

Skolbakgrund från ditt hemland: _____

Om annat modersmål än svenska: _____ ☐ Tolk: _____

Svenska språket nivå: _____

5. Boende/familjesituation

Boende

☐ Eget ☐ Hos föräldrar ☐ Sambo/el dylikt ☐ Annat _____

Civilstånd

☐ Ensamstående ☐ Gift/sambo

Barn i hushållet

☐ Nej ☐ Ja, antal: _____**6. Ekonomi**☐ FK: akt.ers/sjukpenning☐ Ströjobb☐ Introduktionsersättning☐ Ekonomiskt bistånd☐ Studiebidrag☐ Etableringsersättning☐ A-kassa☐ Ingen egen ekonomi☐ AF: aktivitetsstöd/utvecklingsersättning**7. Arbetslivserfarenhet/praktik mm**☐ Ingen erfarenhet☐ Mindre än 6 mån☐ Mer än 6 mån☐ 1 år eller mer

Hur många år? _____

Vilken bransch/område? _____

Erfarenheter positiva/negativa? _____

8. Övriga meriter (föreningar mm)**9. Intressen/hobby****10. Hur ser dina mål ut på kort och lång sikt**

Långsiktigt mål:

För att nå mitt långsiktiga mål, arbeta med kortsiktiga mål:

3 månader: _____

6 månader: _____

9 månader: _____

12 månader: _____

11. Jämställdhet och tillgänglighet

Information om projektets jämställdhetsfrågor

☐ Ja ☐ Nej

Prova på något nytt område: _____

Tillgänglighet, behov av extra insatser/tekniska hjälpmedel för att underlätta deltagande?
(svårt att läsa/skriva eller att ta till dig information)

☐ Ja ☐ Nej

Om ja, vad behövs: _____

Hälsa

Hur upplever du din hälsa?

Mycket dålig

Mycket bra

_____

Arbete

Hur ser du på dina möjligheter att få ett jobb idag?

Mycket små

Mycket bra

_____

Framtidstro

Om du tänker på den närmsta framtiden vad känner du då?

Hopplöshet och mörker

Hopp och tillförsikt

_____

Meningsfull vardag

Hur upplever du din vardag?

Totalt meningslös

Högst meningsfull

_____

Egenmakt – bestämmer du över ditt liv

Känner du att det är du själv som bestämmer över ditt liv?

Nej, absolut inte

Ja, i högsta grad

_____

Kompletterande frågor

12. Daglig livssituation

Hemmasysslor/ansvar

13. Nätverkskarta/socialt stöd (familj/släkt, vänner/arb.kamrater, myndigheter/professionella)

14. Ekonomi

Skulder ☐ Nej ☐ Ja: _____

Lån ☐ Nej ☐ Ja: _____

Bidrag ☐ Nej ☐ Ja: _____

Vilket stöd/hjälp behöver du?

15. Hälsa (fysisk/psykisk, medicin, behandlingar, sjukgymnastik, kost, motion, sömn, tobak, alkohol/droger)

Vilket stöd/hjälp behöver du?

Avslut

16. Ekonomi

☐ Egen försörjning	☐ Studiebidrag	☐ Introduktionsersättning
☐ FK: akt.ers/sjukpenning	☐ Ströjobb	☐ Etableringsersättning
☐ Ekonomiskt bistånd	☐ A-kassa	☐ AF: aktivitetsstöd/utvecklingsersättning
☐ Ingen egen ekonomi		

17. Har du uppnått dina mål

3 månader: _____

6 månader: _____

9 månader: _____

12 månader: _____

18. Läge vid avslut

☐ Arbete (timanst, visstidsanst, tillsvidare anst, provanst, eget företag)
☐ Arbete med AF-stöd (OSA, lönebidrag, särsk anst.stöd, instegsjobb, nystartsjobb)
☐ Utbildning , nivå _____
☐ Praktik (offentlig, privat) _____
☐ Annat (arbetssökande, flyttat, ej avhörd, övrigt)

Hälsa

Hur upplever du din hälsa?

Mycket dålig

Mycket bra

|_____|

Arbete

Hur ser du på dina möjligheter att få ett jobb idag?

Mycket små

Mycket bra

|_____|

Framtidstro

Om du tänker på den närmsta framtiden vad känner du då?

Hopplöshet och mörker

Hopp och tillförsikt

|_____|

Meningsfull vardag

Hur upplever du din vardag?

Totalt meningslös

Högst meningsfull

|_____|

Egenmakt – bestämmer du över ditt liv

Känner du att det är du själv som bestämmer över ditt liv?

Nej, absolut inte

Ja, i högsta grad

Deltagarenkät

Vad har varit bra under deltagandet i På väg?

Vad har varit mindre bra under deltagandet i På väg?

Bemötande

Hur har du upplevt bemötandet under ditt deltagande i projekt På väg?

1 = Missnöjd   10 = Helt nöjd

Stöd/hjälp/vägledning

Har du fått det stöd, hjälp och vägledning som du förväntat dig?

1 = Missnöjd   10 = Helt nöjd

Tid

Har tiden för att ta upp funderingar och tid för samtal funnits i den utsträckning som du själv känt behov av?

1 = missnöjd   10 = Helt nöjd

Lycka till!

Samarbete med offentliga aktörer

I kartläggningen framgår ofta en rad olika orsaker till att deltagaren har svårigheter att komma ut i arbetslivet. Projektet samarbetar därför med en rad olika aktörer i individärenden. Samarbete sker bara om individen lämnat sitt medgivande i samtycket.

Psykosociala enheten, hälsocentralen (PSE)

Vid PSE finns psykolog och kurator. Om deltagaren har behov av samtalskontakt kan en gemensam träff äga rum, antingen på hälsocentralen eller i projektets lokaler. Egna träffar hos psykolog eller kurator kan ingå i deltagarens handlingsplan. Därefter kan projektpersonal och PSE ha fortsatt kontakt, antingen med fysiska träffar tillsammans med deltagaren eller per telefon. Syftet är att samla perspektiv för att stötta deltagaren och lägga upp en hållbar planering.

Martin Bävergren, psykolog, 0670-165 24

Läkare/sjukgymnast/tandvård

Deltagaren kan ha behov av medicinsk vård. Projektet kan då bistå med att initiera kontakt. Innan ett läkarbesök görs en tydlig planering, där syfte, tillvägagångssätt och eventuellt resultat framgår. För att stötta deltagaren och säkerställa att besöket blir av, kan projektpersonalen följa med till läkaren.

Resursenheten för Vuxenhabilitering (RVH)

Läkare remitterar till RVH för utredning. Inom 90 dagar kallas deltagaren till ett bedömningssamtal i Östersund, där RVH beslutar om deltagaren ska aktualiseras för utredning. Utredningen äger rum i Östersund och kan innebära kontakt med logoped, kurator, psykolog, läkare, sjukgymnast, arbetsterapeut, dietist och sjuksköterska. Vid behov kan personal från projektet följa med deltagaren till Östersund.

Efter utredningen sker oftast ett överlämnande samtal med berörda parter, exempelvis arbetsförmedling, socialtjänst eller anhöriga. Syftet med träffen är att delge resultatet från utredningen och lägga upp en hållbar planering utifrån RVH:s rekommendationer. Träffen kan äga rum i Östersund eller i projektets lokaler. Det finns också möjlighet för projektet att återkomma till RVH för rådgivning.

Teamsekreterare 063-15 36 42

Boendestöd

Vid behov kan deltagaren beviljas boendestöd från vuxenenheten. Boendestödet arbetar nära deltagaren i hemmet, och får därför ofta en tydlig bild av personens livsföring. Boendestödet kan kontaktas upplysningsvis som en del i kartläggningen. Projektet kan också initiera samverkansträffar, antingen i lokalen ”Mittpunkten”, hemma hos deltagaren eller i projektets lokaler för att med respektive perspektiv och resurser stötta deltagaren och lägga upp en hållbar planering.

Gunilla Hämborg, boendestöd, 0670-163 37 eller 070-322 07 06

Britt-Inger Lilja, boendestöd, 0670-163 37 eller 070-244 63 04

Försäkringskassa – aktivitetsersättning

Om deltagaren bedöms ha svårigheter i studier eller på arbetsmarknaden orsakade av funktionsnedsättning, är det möjligt att ansöka om aktivitetsersättning. Det innebär att deltagaren, under tiden han eller hon studerar eller utvecklar sin arbetsförmåga, har en trygg ekonomi. Vid behov kan projektet bistå deltagaren i ansökan. För att ansöka krävs en särskild blankett och ett läkarutlåtande. Om ansökan gäl-

ler förlängda studier ska även intyg från skolan och en beskrivning av tidigare studieresultat bifogas. Det är också fördelaktigt att, om sådan finns, skicka med utredning. Efter ansökan kan handläggare för aktivitetssättning komma att kontakta projektet för att utreda deltagarens arbetsmarknadshistorik, exempelvis tidigare praktikplatser.

Charlotte Bergström, handläggare, 010-1114308

Ekonomihandläggare

Många deltagare har försörjningsstöd från socialtjänsten. För att beviljas försörjningsstöd kräver Strömsunds socialtjänst att personen är inskriven på Arbetsförmedlingen. Då ekonomi är en bärande förutsättning för att klara sin dagliga livsföring är det viktigt med en informationsöverföring mellan ekonomihandläggare och projekt. Det kan till exempel handla om att upptäcka om deltagaren behöver hjälp att sköta vardagsekonomin, vad han eller hon har för möjligheter att ta studielån, om åtgärder i handlingsplanen medför extra kostnader etc.

De flesta av ungdomarna har en handläggare som är knuten till projektet och som deltar vid gemensamma ärendegenomgångar varannan vecka.

Gerdy Nilsson, ekonomihandläggare, 0670-169 37

Anita Rislund, ekonomihandläggare, 0670-163 22

Frivården

För deltagare som är aktuella för påföljder efter brott händer det att frivården kontaktar projektet för att få en bild av deltagarens livssituation, samt för att resonera kring lämplig utformning av påföljden.

Vuxenenheten/Öppenvårdsenheten

Om projektet och deltagaren upplever att det finns behov, kontaktas vuxenenheten. Vuxenenheten tar emot ansökningar och anmälningar när det gäller vuxna som har behov av hjälp p.g.a. psykosociala skäl, missbruk, beroende och psykisk ohälsa i övrigt. Ansökningar utreds och om personen har rätt till bistånd och är villig att ta emot hjälp beviljas insatsen. En viktig del i utredningen är att kartlägga de resurser och problemområden som finns. De insatser som kan komma ifråga är t ex kontaktperson, boendestöd, samtal, familjehem eller behandlingshem. För att säkerställa att deltagaren får rätt insats i rätt omfattning håller projektet en dialog med handläggaren på vuxenenheten. Den kan ske via telefon eller genom möten där deltagaren är med.

Deltagare med missbruksproblematik har ofta kontakt med öppenvården. Samverksanstreffar genomförs i projektets lokaler. Syftet med träffen är lägga upp en hållbar planering utifrån deltagarens hela problematik och livssituation. Projektet arbetar inte aktivt med deltagare som är inne i ett aktivt missbruk.

Laila Söderberg, vuxenenheten, 0670-164 28

Rutiner vid praktik – och arbetsträning Projekt På Väg

Kontakt med arbetsgivare

Arbetsgivare kan kontaktas i olika syften:

- anskaffning av praktik
- studiebesök
- arbetsträning
- rekrytering/anställning

Hur kontakten med arbetsgivaren ser ut varierar med utifrån deltagarens behov. Somliga vill och kan sköta det mesta av kontakten på egen hand, medan andra behöver mer stöd från projektet.

Ofta har deltagaren ett önskemål om på vilken arbetsplats eller i vilken bransch hon eller han vill komma i kontakt med. Projektpersonalen tar därefter kontakt med lämpliga arbetsgivare. I den första kontakten presenteras projektet, deltagaren och syftet med kontakten.

Innan kontakten kommer deltagaren och projektpersonalen överens om vilken information som ska lämnas ut. Det kan vara lämpligt att informera om deltagaren har någon särskild problematik, exempelvis funktionsnedsättning eller missbruk, redan vid den första kontakten. I andra fall vill deltagaren vänta med att berätta. Om arbetsgivaren önskar kan projektet erbjuda information om olika funktionsnedsättningar till valda delar av personalgruppen. Kontakt med arbetsgivare kan ske via telefon, mejl eller genom fysiska möten.

Praktik

När en deltagare är aktuell för praktik görs alltid ett gemenast besök innan. Där kommer projektpersonal, deltagare och arbetsgivare överens om praktikens utformning. Praktiken sker genom beslut från Arbetsförmedlingen, alternativt med kommunens praktiköverenskommelse.

Följande punkter ska behandlas:

- Syfte (språkpraktik, arbetspraktik, vägledande etc.)
- Start- och slutdatum
- När var och hur uppföljning ska ske
- Kontaktuppgifter till arbetsgivare, deltagare och projektpersonal
- Vilka tider praktiken utförs
- Vilka arbetsuppgifter som utförs
- Hur handledningen ska utformas
- Hur eventuell frånvaro ska behandlas (vanligtvis kontaktar deltagaren AG och försäkringskassan).
Om deltagaren har ogiltig frånvaro är det önskvärt att AG kontaktar projektpersonal)
- Hur eventuell misskötsel ska behandlas.
- Försäkringsinformation

Praktiken kan om möjligt anpassas utifrån behov, exempelvis:

- Praktikens omfattning
- När på dygnet praktiken är förlagd
- Vilka arbetsuppgifter som utförs
- Fysiska eller kognitiva hjälpmedel
- Anpassade instruktioner (skrift, tal, bild, praktiskt visa)
- Flexibel arbetstid
- Extra handledning
- Förändringar i arbetsmiljön

Regelbundna uppföljningar under praktikperioden för att i tidigt skede få vetskap om ev. problem. Arbetsgivare/handledare ute på arbetsplatsen vet att de kan höra av sig om det finns frågor eller problem. I samband med att en praktik tar slut hålls ett avslutande samtal. Då går man igenom vad som fungerat bra och mindre bra, med konstruktiv kritik. Vid samtalet undersöks också vad deltagaren har för fortsatta möjligheter hos företaget eller organisationen (möjligheter till jobb, vikariat eller fortsatt praktik). Arbetsledaren fyller också i ett intyg som deltagaren kan använda i fortsatt jobbsökande.

Fotografier kan användas för att dokumentera genomförda aktiviteter, eller för att ge visuella instruktioner för en arbetsuppgift. Projektet har även licens för att använda Pictogram (visuellt språk vid kognitiva svårigheter). Vid praktik för utrikesfödd deltagare kan kartor med pictogramsymboler relevanta för praktiken användas i syfte att underlätta kommunikation.

Arbetsträning

Arbetsträningen kan genomföras på vilken arbetsplats som helst utifrån deltagarens önskemål och behov, förutsatt att arbetsplatsen har möjlighet. Syftet är att klargöra deltagarens förutsättningar för arbete. Arbetsträningen kan ge svar på vad som fungerar bra och vad som kan vara ett hinder/problem, där arbetsträningens utformning anpassas efter behov. Projektets personal kan utgöra förstärkt stöd och handledning på arbetsplatsen. Fungerar det bra så kan personalen minska ned på sin närvaro successivt. Arbetsträningens resultat ligger sedan till grund för deltagarens fortsatta planering.

Projektet har informerat arbetsgivare om konceptet genom ett informationsbrev. Projektet har överenskommit med följande företag om arbetsträningsplatser:

- Dollarstore
- Ica Solbacken
- Ica Supermarket, Simonssons
- Engcon

Observationer i arbetsmiljön

Konkreta problembeskrivningar underlättar i det fortsatta arbetet med deltagaren. En av projektets personal (arbetsterapeut) kan observera deltagaren på provningsplatsen. Provningsningen kan variera i omfattning och successivt utökas.

I observationen av deltagaren används metodik från AMPS (Assessment of Motor and Process Skills) och ESI (Evaluation of Social Interaktion). Resultatet av observationen skrivs ned med tydliga beskrivningar av situationer där deltagaren uppvisat svårigheter.

Observationsprotokollet används som underlag för diskussion av anpassningar, fortsatt planering, som vägledning för SIUS-konsulent etc.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Strömsunds
Kommun

Praktiköverenskommelse

Datum:

Grunduppgifter, deltagare och anordnare		
Deltagare förnamn och efternamn		Anordnarens namn
Personnummer		Utdelningsadress
C/o-adress		Postnummer Postadress
Utdelningsadress		Telefonnr – även riknr Faxnummer
Postnummer Postadress		Organisationsnummer
Telefonnr – även riktnr		Kontaktperson, namn och telefonnr – även riktnr

Överenskommelse		
Av planeringen skall framgå vilka arbetsuppgifter som skall ingå, hur handledningen kommer att bedrivas samt vem som ansvarar för handledningen		
Arbetsuppgifter, planering mm		Ansvarig
Period	Fr.o.m.	T.o.m.

Underskrifter	
Beslutet kan ändras eller återkallas i följande fall <ul style="list-style-type: none"> • Beslutet har grundats på felaktiga eller missvisande uppgifter • De omständigheter som ligger till grund för beslutet har ändrats väsentligt • Personen missköter sig eller stör verksamheten 	Vid utförande av arbetsuppgifter skall handledare vara närvarande, annars riskerar försäkringen att ej träda i kraft. Praktikplatsen har ansvar för att arbetarskyddet fungerar och att deltagaren får introduktion och handledning i arbetet. Praktiksamordnaren kommer kontinuerligt under praktiken att göra uppföljningar med både praktikant samt anordnare.
Ort och datum	
Anordnarens underskrift	Deltagarens underskrift
Praktiksamordnarens underskrift	

Information till arbetsgivare som mottager skolelev eller annan för praktik/arbetsträning/arbetsmarknadspolitisk åtgärd mm

Gällande skadeståndsrätt medför ett skadeståndsansvar för arbetsgivare beträffande person- och sakskador som orsakats av anställda. Som anställd betraktas även personer enligt ovan som mottagits för praktik mm (nedan kallade praktikanter).

För praktikanter har kommunen genom avtal med sin försäkringsgivare övertagit ansvaret enligt de bestämmelser som följer.

Ansvarsförsäkringens giltighet för praktikanter

Kommunens ansvarsförsäkring omfattar skador enligt följande bestämmelser:

- a) Försäkringen avser praktikant och gäller under tid då denne vistas på arbetsplats som ett led i pågående utbildning/praktik mm.
- b) Försäkringen gäller för av praktikant orsakad person- och sakskada - oberoende av om vållande föreligger - samt ren förmögenhetsskada till följd av brott som drabbar arbetsgivaren eller hans anställda.

Vid vållande hos arbetsgivaren eller hans anställda skall dock ersättningen jämkas eller bortfalla efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Försäkringen omfattar även den skadeståndsskyldighet enligt skadeståndslagen som åvilar arbetsgivaren för av praktikant vållad person- och sakskada samt ren förmögenhetsskada till följd av brott som drabbar annan praktikant eller tredje man.

- c) Försäkringsbeloppet utgör för
personskada 10 000 kkr
sakskada 2 000 kkr
förmögenhetsskada i följd av brott 500 kkr
- d) I övrigt tillämpas de för kommunens ansvarsförsäkring gällande villkoren.

FRAMTIDS- OCH UTVECKLINGSFÖRVALTNINGEN

Vi arbetar i Projekt På Väg som finansieras av Europeiska socialfonden och Strömsunds kommun. Projektet pågår under perioden 110801 – 140331 se mer info hemsidan <http://www.stromsund.se/11470.html> och bifogade broschyrer. Vi arbetar med att underlätta och påskynda etableringen i arbetslivet för våra målgrupper. Det sker bl.a. genom gruppaktiviteter och individuell coachning för att komma ut i praktik, studier eller arbete. För några deltagare behövs det extra insatser innan vi kan nå detta och det är här vi tänkt på den resurs som Er arbetsplats skulle kunna vara.

Vårt behov

Vi känner att det i vissa fall skulle vara bra att ha tillgång till provningsplatser ute på olika arbetsplatser. Vi skulle därför vilja samarbeta med några företag för att kunna få till provningsplatser. För vissa av våra deltagare i projekt På Väg finns en osäkerhet då det gäller intresse, uthållighet och förmågor till att klara en praktik eller ett arbete. För att kunna fastställa vilken arbetsförmåga och kapacitet en deltagare har så skulle vi behöva ”testa” deltagaren på en ”riktig” arbetsplats. Det är ofta i en sådan situation som man kan se vad som fungerar bra och vad som kan vara ett hinder/problem. När vi fått vetskap om detta kan vi arbeta med deltagaren för att lotsa denne vidare. Vi skulle gärna vilja utveckla provningsplatserna till flera företag för att få en variation av olika sorters arbetsmoment.

Hur går det till

Rent praktiskt så har vi resonerat enligt följande; En deltagare uttrycker en önskan om att arbeta/praktisera inom ett område men där arbetsförmågan är oviss. Om vi har tillgång till några olika arbetsplatser där vi kan prova arbetsförmågan så kan vi lättare finna ett område som passar deltagaren utifrån förmågan. En av personalen från På Väg kommer att vara med på arbetsplatsen under den första delen av provningen, eller under hela om så behövs. Detta för att se hur deltagaren fungerar ute på arbetsplatsen (passa tider, initiativtagande, ta emot och förstå instruktioner, fungera socialt mm). Fungerar det bra så kan personalen som följer med deltagaren minska ned på sin närvaro på arbetsplatsen MEN finnas tillgänglig. Provningen kan variera i omfattning allt från två-tre halvdagar till att börja med för att sedan successivt utökas. Om det inte skulle fungera alls så avbryter vi!

Erbjuda

Personal från På Väg kommer att befinna sig på arbetsplatsen tillsammans med deltagaren så länge som det behövs. Vi kan ge information kring olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (ADHD, ADD, Aspergers syndrom) om ni känner behov av kompetenshöjning i personalgruppen. Vi kan erbjuda handledarstöd för handledare ute på arbetsplatsen om det leder till en praktikplats för deltagaren efter avslutad provningstid.

Vinna vinna

- Deltagaren kan bli en framtida anställd!
- Arbetsgivare gör en viktig insats för deltagare som behöver testa sin arbetsförmåga
- Deltagaren får stärka sin självkänsla och få kännedom om sina förmågor
- Underlätta för deltagaren att komma ut i arbetslivet

Finns det möjlighet att utarbeta ett sådant samarbete med just Er arbetsplats? Hör av er så berättar vi mer eller kommer på besök.

Kontaktpersoner

Rut Sannemo
Projektleddare På väg
<mailto:rut.sannemo@stromsund.se>
0670-167 94

Elisabet Andersson
Praktiksamordnare/koordinator
elisabet.andersson@stromsund.se
0670-169 46

AMPS FÄRDIGHETSMOMENT

LISTA ÖVER MOTORISKA FÄRDIGHETSMOMENT OCH PROCESS-FÄRDIGHETSMOMENT

ADL motoriska färdigheter

Kroppsplacering

Stabiliserar	(Stabilizes)
Rätar upp	(Aligns)
Placerar	(Positions)

Skaffa och hålla föremål

Når	(Reaches)
Böjer	(Bends)
Greppar	(Grips)
Manipulerar	(Manipulates)
Koordinerar	(Coordinates)

Flytta sig själv och föremål

Flyttar	(Moves)
Lyfter	(Lifts)
Går	(Walks)
Transporterar	(Transports)
Kalibrerar	(Calibrates)
Har flyt	(Flows)

Upprätthålla görandet

Orkar	(Endures)
Håller tempo	(Paces)

ADL processfärdigheter

Upprätthålla görandet

Håller tempo	(Paces)
Fokuserar	(Attends)
Arbetar målinriktat	(Heeds)

Använda kunskap

Väljer	(Chooses)
Använder	(Uses)
Hanterar	(Handles)
Frågar	(Inquires)

Organisera tid

Inleder	(Initiates)
Fortsätter	(Continues)
Gör i logisk ordning	(Sequences)
Avslutar	(Terminates)

Organisera rum och föremål

Söker/	
Lokaliserar	(Searches/Locates)
Samlar ihop	(Gathers)
Organiserar	(Organizes)
Återställer	(Restores)
Navigerar	(Navigates)

Anpassa görandet

Lägger märke till/	
Agerar	(Notices/Responds)
Anpassar miljö	(Adjusts)
Anpassar beteende	(Accommodates)
Drar nytta av	(Benefits)

Ur Fisher: AMPS svenska manual version 2010

Social Interaction Skills (*Sociala interaktionsfärdigheter*)

Initiating and terminating social interaction

1. Approaches/Starts (*Närmar sig/Sätter igång*)
2. Concludes/Disengages (*Slutar/Drar sig tillbaka*)

Producing social interaction

3. Produces Speech (*Producera tal*)
4. Gesticulates (*Gestikulerar*)
5. Speaks Fluently (*Pratar flytande*)

Physically supporting social interaction

6. Turns Toward (*Vänder mot*)
7. Looks (*Tittar*)
8. Places Self (*Placerar sig*)
9. Touches (*Vidrör*)
10. Regulates (*Regulerar*)

Shaping content of social interaction

11. Questions (*Ställer frågor*)
12. Replies (*Svarar*)
13. Discloses (*Avslöjar*)
14. Expresses Emotion (*Uttrycker känslor*)
15. Disagrees (*Samtycker inte*)
16. Thanks (*Tackar*)

Maintaining flow of social interaction

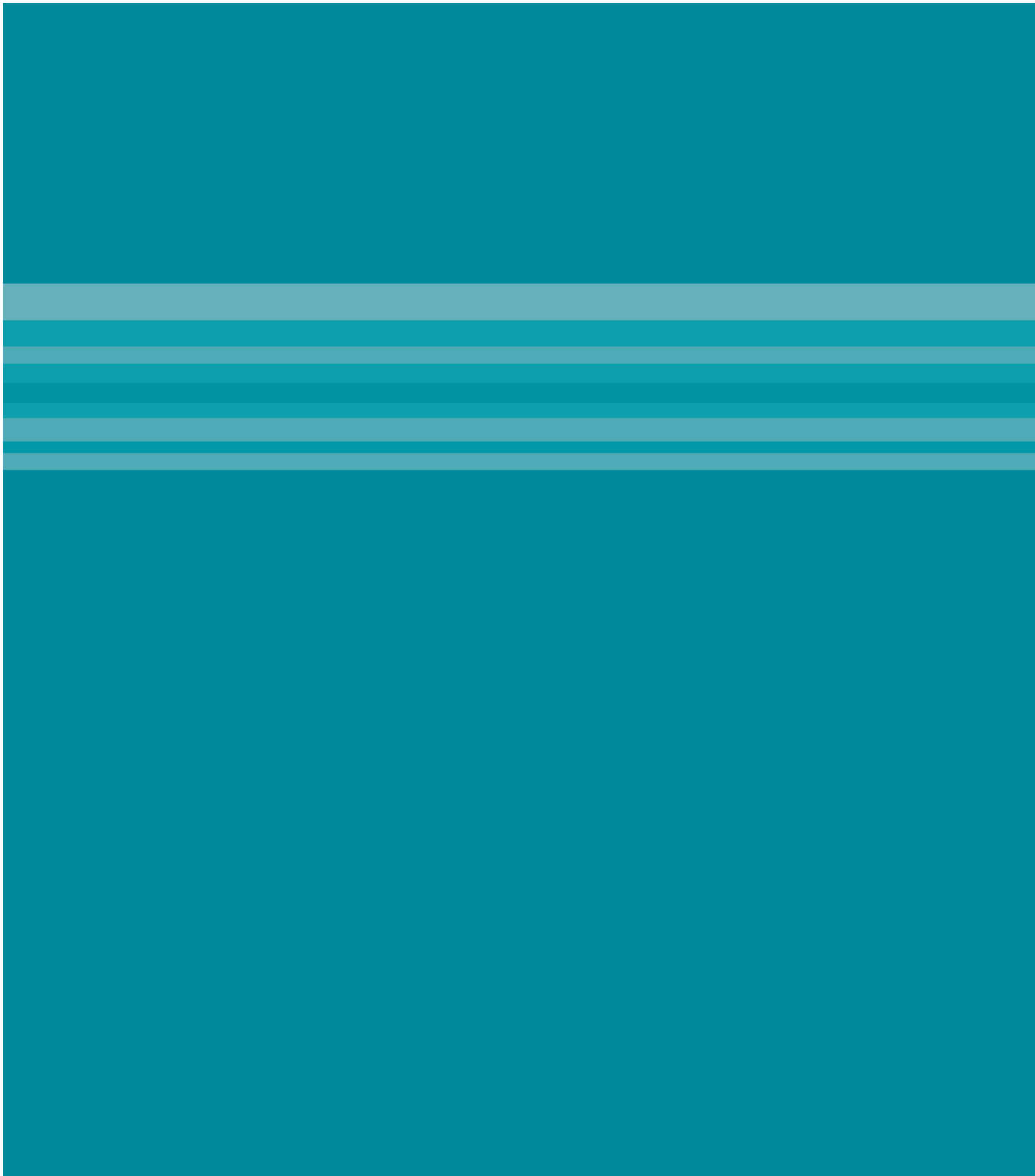
17. Transitions (*Byter ämne*)
18. Times Response (*Pratar vid rätt tidpunkt*)
19. Times Duration (*Pratar lagom länge*)
20. Takes Turns (*Turas om*)

Verbally supporting social interaction

21. Matches Language (*Anpassar språket*)
22. Clarifies (*Klargör*)
23. Acknowledges/Encourages (*Bekräftar/Uppmuntrar*)
24. Empathizes (*Visar empati*)

Adapting social interaction

25. Heeds (*Håller fokus*)
26. Accommodates (*Anpassar beteende*)
27. Benefits (*Drar nytta av*)

Mer om projekt På Väg, läs på www.stromsund.se/11470.html

